

**Afbeelding 1: trouwakte van Maria Wilhelmina Gijsbertina van Zadelhoff (1823-1900).
Plus detail afbeelding waarbij alle relevante info vanuit de zaal in elk geval goed leesbaar zijn.**

Bijzonder verhaal dat binnen de familie Van Zalinge (Tim en Tineke) is ontdekt nadat Tim een DNA-test cadeau kreeg. Uit de testresultaten van Ancestry.com blijft dat het dna van Tim voor 1% afkomstig van 'Cameroon, Congo & Western Bantu Peoples' is, de regio van midden en westelijk Afrika.

Het verhaal laat goed zien dat ook kleine dorpjes in de Liemers of Achterhoek direct verbonden (kunnen) zijn met de koloniale wereld en slavernij. Lathum, tussen Arnhem en Doesburg gelegen, verschilt wat dat betreft misschien niet zo heel veel van Steenderen (tussen Doesburg en Zutphen).

Maria is 11 februari 1823 'in ketenen' geboren, een tot slaaf gemaakt meisje dat Prudentia genoemd werd. Genoemd naar de koffieplantage La Prudence in Berbice. Deze kolonie, gelegen naast Suriname, tegenwoordig Guiana, was in de 18^e eeuw een Nederlandse kolonie, maar op het moment dat Prudentia geboren werd een Britse kolonie. Gijsbert van Zadelhoff, afkomstig uit een landbouwfamilie uit Lathum, was hier in de kolonie werkzaam. Hij kreeg een kind bij de tot slaaf gemaakte Juliana Mardi. Zij is de moeder van Prudentia/Maria en de 'bron' van het Afrikaanse DNA.

In mei 1827 verzoekt Gijsbert om de manumissie van zijn dochter. Dit wordt door het Britse koloniale bestuur in Berbice in augustus goedgekeurd. Prudentia is dan een vrij persoon. Over de moeder wordt met geen woord gesproken. Leefde zij niet meer, was zij niet belangrijk voor Gijsbert, of is er een andere reden voor het ontbreken van haar verhaal in de bronnen?

In 1829 kwamen Gijsbert en Prudentia naar Nederland. Gijsbert overleed al drie dagen na aankomst in Lathum, op 28 december 1829. Het meisje zal zich heel eenzaam en ontheemd hebben gevoeld. Weg uit de omgeving die zij in haar jonge leven had leren kennen, ver weg in een onbekend en koud land (hartje winter) en niemand die zij kende. Een meisje van kleur (mogelijk de enige) in een witte wereld. Met haar doop veranderde ook haar naam. Prudentia werd Maria Wilhelmina Gijsbertina van Zadelhoff, genoemd naar respectievelijk haar grootmoeder en -vader uit Lathum en haar vader.

Maria groeit in de Liemers bij haar oom en tante. Zij trouwt in Angerlo met de in Westervoort woonachtige Albert Gerritsen (ook Albart Garritsen genoemd in bronnen). Deze Albert is geboren in Steenderen.

**Afbeelding 2: pachtcontract Jan Jansen van Steenderen.
Met detailafbeelding waarbij de naam, plantage en pachtduur zijn onderstreept.**

Vond ik tijdens mijn onderzoek naar de Arnhemmer Nicasius de Sille, Eerste Raad, Schout en Fiscaal van Nieuw-Nederland en Nieuw-Amsterdam. Dit stuk, een pachtcontract opgemaakt op 13 oktober 1655 in Fort Amsterdam, vermeldt – lastig leesbaar – een 'Jan Jansen van Steenderen' (de naam staat in regel 8, midden in de bovenste inktvlek, waarbij 'van Steenderen' net naast de vlek zichtbaar is). Hij pacht van een Annetjen Meinderts een plantage, gelegen in Mespadt (Long Island,

tegenover Manhattan Island en Nieuw-Amsterdam). Hij gaat de pacht aan voor zes jaar (eindigt op 8 oktober 1661).

Het stuk heb ik nog niet verder goed kunnen bestuderen, maar er werden in deze tijd actief mensen met landbouwachtergrond geworven, specifiek ook uit de oostelijke provincies, om de nieuwe koloniën te bebouwen (om in onderhoud kolonie te kunnen voorzien. Hetzelfde zien we terug in deze periode bij de opstart van de verversingspost aan de Kaap de Goede Hoop, waarbij Jan van Herwerden uit Zevenaar – steun en toeverlaat van Jan van Riebeeck, zie pdf Gelderland onderzoek – actief mensen vraagt om vanuit de Liemers/Achterhoek/Duits grensgebied naar de Kaap te kopen en ‘vrijburger’=boer te worden).

Link naar de akte: <https://digitalcollections.archives.nysed.gov/index.php/Detail/Objects/19321>.

Losse aantekeningen voor lokaal onderzoek:

→ Huwelijksakten, maar ook doopakten kunnen bijzondere verhalen openbaren. Doornemen DTB boeken voor Steenderen is daarom zeker aan te bevelen.

→ Akten uit Oud Archief en Oud Rechterlijk Archief:

– kunnen sporen laten zien van lokale bestuurders (of leden Ridderschap) die (boven)regionaal benoemingen kregen, binnen Generaliteitscommissies (bijvoorbeeld bij Admiraliteit en Kamers VOC + WIC), via/namens Kwartier Zutphen (waaronder Steenderen viel) en Gewest Gelderland.

– Machtigingen/Volmachten kunnen het spoor leiden naar investeringen (aandelen/obligaties) binnen VOC/WIC/Generaliteit (er worden dan vaak machtigingen afgegeven om de goeden/renten op te laten halen bij bijvoorbeeld Kamers van Amsterdam).

– Via de machtigingen kunnen ook erfenissen uit de koloniën naar voren komen (wanneer iemand, bijvoorbeeld uit Steenderen, in dienst van een van de Compagnieën overzee overleed, en thuis/achterblijvers geld/nalatenschap tegoed hadden).

→ Opvarenden VOC (helaas is er – nog – geen equivalent voor WIC opvarenden) kunnen ook herkomst van Steenderen laten zien.

→ lokaal kunnen testamenten ook tot aardig de (ontwikkeling van) indirecte verbondenheid tussen Nederland-Gelderland-Achterhoek-Steenderen en de koloniale wereld laten zien. Het is interessant om binnen testamenten te kijken naar aan de koloniën en slavernij gerelateerde boedel: bijvoorbeeld koffie- en thee apparaten, kannen en potten voor koffie, suiker en thee; servies en meubilair (bijvoorbeeld gemaakt van tropische houtsoorten), etc. Hierin is vaak duidelijk een trend te zien: vanaf ca. 1600 al te vinden in testamenten van de rijkste en adellijke families, later in de 17^e en 18^e eeuw ook de gegoede (bestuurs)families (plus mensen die vanuit de koloniën terugkeerden/zich hier vestigden) en vanaf 18^e en 19^e eeuw ook de andere inwoners. De ontwikkeling in de toenemende toegankelijkheid van koloniale producten is tot in de laagste bevolkingsgroepen te volgen.